

Cełske NOVINE.

Vrednik: Profesor Valentin Konšek. —

Te novine pridejo vsako sredo na svetlo: cena za četrtinko leta 40 kr. po pošti 50 kr. ar.

Nro. 25.

13. Grudna 1848.

Povabilo

na naročbo Novin za novo leto 1849.

Dragi Slovenci!

Polleta je preteklo, kar so **Cełske Novine** na svetlo prišle; — z obuplivim srcem smo Vam prvi list v roke podali, pa hvala Boga ino vsim verlim domorodcem, dobili smo hmalo toľjko rodolubih bravcov, da že zdaj predplačila poravnajo stroške, ktere pri natisu imamo; ino to naš je zadosti, ter drugega ne želimo. Tako so zdaj naše Novine razširane, da se berejo v Pragi, v Lvovi (Lemberg) in tud v Turskemu Beligrada.

Od več krajov se je od nas terjalo, da bi v novemu letu naše **Novine** dvakrat v tednu izhajale; pa ker to preveč časa in stroškov potrebuje, in ker ludi na deželi tud ne morejo vedno časopisov brati, smo sklenili naš časopis, ki se bo v novemu letu glasil:

99 ŠTAJERSKE SLOVENSKE NOVINE⁶⁶

le enkrat v tednu, namre vsaki četrtek, na svitlo dajati; ino namest pol pole bomo celo polo bravcam podali.

Vi nas vprašate: Kaj bote bravcam v roke podali? — Na to Vam odgovorimo: — Vse kar je k onikanju svobodnega ljudstva ino k povzdigi našega naroda potrebno.

V Novinah bote brali: Razgovore ino sklepe deržavnega zbora. Razglase našega svetliga Cesarja ino oznanile naše vlade.

Ypelivne sestavke umnih domorodcov, kteri nas podpirajo v vredništvu.

Posebno Vam homo razjasnili sklepe Štajerskega zbora zastran rešovanja grunt-nih tež. To incenitno reč Vam znamo mi nar bolj razložiti, ker smo vse, kar se je na zbora govorilo v Slovenski jezik prestavili.

Novinam bomo po potrebi tud pridjali posebca Glasnik, v kterizmu bote mnogočetero oznanila brali.

Ker vam bomo skore pol več ponudili, je tud cena poskočila.

Za četertinako leta se naprej plača	1 gold. sreha.
" " " " " " " " " " " "	po pošti 1 " 10 kr.
" " polleta " " " " " " " " " "	" " 2 " —
" " " " " " " " " " " "	po pošti 2 " 10 kr.

Prosimo, da bi se poslale predplačila hvalo v frankiranih pismih na založnika Celskih Novin Janeza K. Jeretina v Celi.

Tud vse c. k. pošte naročbe prijemajo.

V Celi 12. Grudna 1848.

Valentin Konick,
Vrednik.

Janez K. Jeretin,
založnik.

Odgovor na Celane! *)

V 21. listu celskih novin je en pisatelj terduo na noge stopil, in je milval Celane za to, ki sim jest za poslanca na Dunaj izvolen.

Nar večji pregreha moja je to, de nisim tako prebrisane glave, kakor kakki gospod; ali to mi pa vender ne bo nobeden očitel, de bi ne imel dobriga sereca in pravičniga duha za kneta, kar pa vender dostim gospodam majuka.

Druga napaka moja je na dalje to, de nisim v zboru govoril, kakor gospodje; na to odgovorim, de bi bilo veliko bolj za nas in za vse Cesarstvo, ko bi se bilo manj govorilo, pa več delalo, mi bi bili že zdaj lahko vstavo imeli, in morebit bi ne bilo toliko kervi prelite.

Mene so kmetje volili, in jest jim hočem zdaj za tajno rajtogo dati, od dozdanzanja obnašanja v zboru.

Dobro vam je znano, de večji del ljudi v dezelah obstoji iz kmetov, in de je knet steber blagostanja, ker vse od njega živi. Ravno knet je pa bil od nekđaj zatert, in zato se je po prvih dunajskih prekucijah mesca suseca zaslišalo, de knet more biti osvobodlen. V zboru je neki nemški poslanec po imenu Kudlih prvi bil, ki je sprožil zavoljo kmetijskiga stana, in je predlog naredil, de naj bi kmetijske opravila odnehale. Ravno ta gospod Kudlih pa tudi sedi na tisti levi strani, ktera gospode toljko v oči bode. Kudlih drugiga ni želel, kakor to, de naj zbor poterdi, de knet ne bo za naprej

več grašinam tlake delal in davkov plačoval, kar pa odškodovanje vtiče, naj bi ga zbor pozneje odločil. To je bila dobra misel, ko je knet tako le na zbor gledal, kdaj de bo beseda izveličanje se zaslišala. Ko bi bili vsi, ki smo v to enoglasno dovolili, na prej molčali, bi se bili lahko že kaj naprej pomiknili. Pa kdo je začel nar prvo jezikat, kdo? — gospodje, in ravno tisti gospodje, kteri niso zavoljo ljubstva, ampak sami za se, na Dunaj v zbor prišli. Ti so hotli svojo večnost pokazati, de bi se bili tim višim kaj prikupili, in ti so krivi, de se je štir tedne govorilo, veliko podpihljivih misli med ljudi zasijalo, na zadne pa vender nič več storilo ni, kar je Kudlih hotel namreč: de knet več ne dela in ne odrajtuje grašinam, de pa vender se še vršasih za večsam praska, ki ne ve, kdaj in koliko bo mogel odškodovanja dajati.

Več slovenskih poslancev smo se pri gos. Ambrozu vkup zbrali in sklenili smo, de naj se ta reč naglo obravna, de bi ne bili veliko časa zgubili — ali ni se to zgodilo, in kdo je kriv? tisti ne, ki je molčal. Jest tedaj kmetam nisim do zdaj nič škodoval, de nisim govoril i gospodam pa tudi nisim mogel škodovati, ki od takih reči še nič ni bilo govorjeniga. Le leva stran, se je za kmetijske reči dobro potegvala, in zato ste kmetje prav nevaležni, ako jo imenajete pogubljivo stran. Kar pa zadni punt na Dunaju vtiče, ktera levi strani očitajo, dajte si dopovedati, de jest od tega nič ne vem, de bi bil naših slovenskih ali krajskih poslancev kdo kaj zaprežen — ako je pa kdo drugi kaj perzadet, naj ga sodba pred se pokliče, sej so vsi tutej. V zboru nismo bili puntarji, ne, ampak vsi smo skrbeli za mir, de bi se ne bil delal boj med-domač-

*) Ta odgovor hočemo v prihodnem listu naših Novin razsoditi ino razjasniti. Vred.

mi ljudi, ki so vsi podložniki eniga Cesarja. I.e eno prošajo na drugo smo do Cesarja, do Bana, do Windisgraca do Auerperga pošilali, da naj se prizaneso Dunaju, ali nič pomagalo ni, in tako je prišlo, da je bil Dunaj obložen.

Tudi mi je moj zopernik naprej verjel, da nisim lipov bog, ampak da sim z voska, kicri se na vsako stran nagniti da. Ta zadna je res. Ko bi bilo le veliko takih možov iz voska, da bi jih ljudoljubi poslanci na se nagibali, koliko bi bilo bolj za kmeta, tako pa bog ve, kado de še bo.

Kromeriz 4. grudnia 1848.

Matiya Suppane.

Svojim bratom šolskim učeni- kam.

Dalje in Kosec.

Za dva groša smo dozdaj po nedeljah v nemških dopisah od soseskih grašin poslale oznanila ludstvu slovenski preklicovali. — Kolika sramota za nas! Odpišite jim, da ste pripravili prihodno slovenski napisane oznanila za stonj preklicavati. S tem bomo pokazali, da smo uradnikom pravi prijatelji — zakaj oni se bodo od tiste dobe začeli v slovenskim pismenstvu vaditi, in se bodo tako za nove službe v prihodnih uradah potrebniga znanja slovensčine prilastili. De so tisti, ki njih sline radi ličejo, iz ravno napeljaniga uzroka njih nar hujši sovražniki, ni treba posebno pričevati.

Naglo hitimo novimu letu naproti; — že nekoliko dni, in nas bo srečalo — mnoge na Herkulovim razpotju, kjer germanska starka zapelivo levo stezo, ino mlada ilahna divica Slovenija na desno pravo pot do slave kaže. Bratje! krenite se vsi na desno za Slovenijo. Rex misli mnogi, da bi po obeh potah hoditi naj bolje bilo; pa naš prigovor pravi: kdor dvojnjam potem ide, nijednjam prav ne pride.

Ako bote morebit zvedli, da se bodo mnogi vendar leve strani deržali, vedite, da g. P. . v Celi za svoj nemški most, ki ga iz celskiga kroga do Frankferta razpeti hoče, mnogo kijov za zahijanje stopcov (Pfeiler) potrebuje. —

Bratje! moji preserčni bratje! v duhu vas objamem z sladkim zaupanjem, da si boste zresno besede svojiga brata, ki vas ljubi,

pod ušesa podložili, in v djanju pokazali, da ste še zeleno veje na velikanskim drevesu matere Slave, katero mogočen duh kakor prijeten spomladanski hrid po nami vleče in kaže, za katiro strau se nam je treba oberniti.

F. K.

Iz Celn.

Od Savine 10. Grudna. — Glejte! glejte! kak se vunder časi spremeni! Okolj štedeset let je že v Celi učeliše obstojčo iz šest latinskih šol (gimnazium), kasur so Štajerski Slovenci svoje sine pošilali, če so jih hotli na višej učiti dati. Tudi jes sim bil nekđaj v teh slavnih šolah šest let, pa ni bilo materniga jezika ne v šoli ne v cerkvi slišati, če smo ravno sami Slovenci vkup bili. Unkrat, men se zdi, prvo nedelo tega mesenca pridem ob osmih v cerkov, komur so tudi ravno latinski šolci se k z. masi podali, — ino naekrat zadoni iz kora šestosolcov glas — pa se več latinski alj nemški — ampak materni — Slovenski glas, — tajsti glas, kteriga so narpoprej od svoje drage matere slišali, v katerim so narpoprej očeta, mater, brate, sestre zovali — v kterim so nar poprej se učili Boga spoznati, moliti, ino častiti! —

Slava naj Vam bo, lubi domorođci, šeststošolci! de ste vi začeli v svojim sladkim maternim jeziku svojim Očetu v nebesah čast in hvalo ktera njemu od vekomaj do vekomaj nar večji sliši, — prepevati! — Mati Slovenia se vas veseli, ino od vas veliko dobriga sadu pričakuje. Oj, ne odzaxnite njej nikoljko pravično, veselo vpaneje! Bog z Vami! jaki slovenski mladenčji!

Jeklen.

Novi časi, novi grehi.

Novih časov smo Avstrijani očakali, pa tudi novih grehov doživeli, od katerih se našim rajnim svoje dni senjalo ni. Vse hoče novo biti, vse stare pravice polomiti, vsi stanovi za svoje novo srečo letajo, kakor otroci za krusno muho, pa ne pomislijo, da krivica sreče ne da, ino pregreha prida nima. Kdor ternje seje, ne bo pčenicu žel.

Sedem naglavnih grehov smo v starih časih imeli, sedem grozovitih glav pregrešnih del; sedajni novi časi so nam med dobrimi dari tudi dvoje novih na-

glavnih grehov prinesli, od katerih se za mojiga vedenja noben katehizim ne govori. Glava veliko drugih grehov so rogati očeti neizrečenih nesreč. Potreba je kristjane poučiti in posvariti, da se novih grehov skerbno varjejo; zakaj veliki poglaviti grehi so:

1. Novih naglavnih grehov prvi je: zbornih poslancev kriva volitev. Naš mili cesar Ferdinand so svojim Avstrijanom pravico dali nove deželne postave ustanoviti, novo vstavo (konstitucijo) narediti, naj bi vsi svoje sreče veselili lahko živeli. Delati nove postave ni lahko delo; za polje vina pravice ni; potreba je modrih in pravičnih močev za prave nove postave. Svetli cesar so naročili, naj bi prebivalci vseh Avstrijskih dežel močev izvolili prav prebrisane glave, pa pošteniga djanja, ter jih na Dunaj (v Beč) poslali deželsko vstavo, novo hišo sreči in mladim svobodi Avstrijskiga cesarstva vtemeliti ali postaviti. Kaj so pa ljudi storili? po enih krajih so izvolili modre ino poštene moče, ki so vredni vse hvale ino časti. Po drugih krajih so pa izbrali prav za prav pasje moče, neumne, abotne glave; pa še več hudobniga serca ino slabiga slota, same take vresake, kateri veliko govorijo, pa malo ali clo nič dobriga ne storijo; veliko obetajo pa malo dajo; na jeziki nosijo sterd, v serci pa strup. Taki slabi moče so slabi delavci novih pravice; kjer pa dobrih delavcov ni, tudi delo ne gre od rok, ino še kar se stori, kaj ne velja. Kdo je vsiga tiga kriv? Vi volici, ki ste take skaze mojstre izbrali, ino na Dunaj poslali. Ino to je nov naglaven greh, oče veliko družih krivic ino nadlog, katerih toljko že zdaj občutimo.

2. Novih naglavnih grehov drugi je branje škodljivih bukvic in zapeljivih novin ali cajting. Do letasniga posta 1848 so svetli cesar varovali, da se niso po naših donacih deželah gerde, nesramne, lažnjive knjige ino novne delale, ne prodajale, pa tudi ne brale.

3. Novih naglavnih grehov tretji je: prekucija starih, dobro spoznanih pravice, da ljudje mislijo in govorijo, pa tudi delajo, kakor bi bile vse stare pravice brez vsiga povernila prof., ter takih hudobnih misli in krivičniga djanja še za greh simajo. (Cerk. časop.)

Slovenskim poslancom v prednar.

Levica na državnom zboru v Kromerizu je napravila načrt, v katerim si prikladoje avstrijsko cesarstvo iz 5 deželav postojete misli, in se nadja, da bi se po tem sestavu voin naredam pravica zgodila. Nočemu za sdej še tajiti, da nje misel ni dobra, ali to pa moramo reči, da nje seznanost v deželoznanstvu je grozno velika, kar Korosko deželo, Gorico in Istrijo zadane.

Slovencom na Koroskim pripustimo, da boje slovensko mejo ji bolj na tanjšo razločili, akoravno zamolčati ne moremo, da ni ravno lahka reč, na Koroskim gotovo mejo med Slovenci in Nemci odločiti. —

En del Goriske krajeje pridruži gori imenovana levica Krajski deželi, drugi del pa Lahom. Ubogi Slovani! zmirej vas boje prašati mogli: „Kteri kotic je vaš, ktera zemlja je vaše lastna? Večidel prebivavcov kantona Stariga Grada je pa jeziku, navadah in običli prav kakor Krajski narod; morebiti jih je tukaj komej deset, ki lahko umijo. V Voloskim kantonu se govori laški jezik v 4 terjih, pa tudi ne kakor poglavni, narodni jezik, temoč le zavajo kupčije t. t. d. V kantonu Beljaskim je jih med 100 komej 30, ki razume laški jezik. Od drugih krajev Istrije nočem govoriti. Od kod tedaj pride, da hočete naše ljudstvo, ki Slovenije, Novice, Danica in Zoro bere, Lahom prideti? — naše dobro ljudstvo, ki od Milane in Benck clo nič ne ve, od Ljublane, Reke in Zagreba pa vse? — naše ljudstvo, ki zmirej praša, kako gre banu Jelačiću, kdaj pride ban Jelačić? — — Ne motimo se, od kod veter vleče, ki nas hoče med Laha zanesti! Presilni Italijani, poslanci gosp. DeFranceschi, Fachinetti in njih tovarši nam hočeje naše narodnost vzeti — pa vi drugi poslanci, katerim pravica velja, ne dovažte v to! Tudi na ministra Stadhena, ki iz lastne skušnje razumere med Slovenci in Lahi dobro pozna, se zanesemo, da se narod nak ne bo zatiral. Res je sicer, da v južni in srednji Istri laški jezik, laške navade, laške življenje zdaj prevladuje. — ali močiesi ptujih naselivcov se vunder v Slovanski deželi ne bo prednost dala, zato ker pravijo, da od njih izvira vednost in omikanje, — in Slovenci pa doželi bi mogli svoj narod zatajiti in Lahi postati, samo zato ker je nekterim to bolj pa volji?!

(smct. rok. Nov.)

2°osilino.

VIŠI VAIVODA FRAUC LOJČIČ NAŠ LITVEN-
SILVO NOVO POSTAVLEN CESAR-
ILIVO! F. M.